

Erilaisten oppijoiden liitto

Tukea aikuisten oppimiseen

11.10.2023

EOL

OMA LIITTO?

1989

1. LUKI-KAMPANJA

OIKEUS OPPIMISEEN -NEUVOTTELUKUNTA

1995

SUOSITUKSIA,

KURSSEJA &

KOULUTUSTA

JÄSEN-

YHDISTYKSIÄ

20 v.

SINÄ, MINÄ, LIISA...

ERILAISIA OPPIJOITA 1/5 VÄESTÖSTÄ

2005

VERKOSTOT

KUMPPANIT

KIRJASTOT

2000

VERTAISTUKEA, TIETOA, NEUVONTAA JA VÄLINEITÄ OPPIMISVAIKEUKSIIN

i

KEHITTÄMISHANKKEITA

OPPIMISEN

APUVÄLINEKESKUS

2010

LUKI-NEUVOLA

KOKEMUS-ASIAN-TUNTIJUUUS

TUEN KEINOT & VÄLINEET

ERILAISEN OPPIJAN KOHTAAMINEN

2015

2020

RESURSSIT

TULEVAISUUS...

ASENNE

EDUSKUNNAN ERILAISTEN OPPIJOIDEN TUKIRYHMÄ

AIKUISET

Erilaisten oppijoiden liitto

www.eoliitto.fi

Valtakunnallinen lukivaikeuteen perehtynyt järjestö

- Vertaistukea, tietoa ja neuvontaa erilaisille oppijoille ja läheisille
- Koulutuksia ja tapahtumia ammattilaisille
- [Oppimisen olohuone](#) – tukea aikuisten perustaitoihin
- [Apuvälinekeskus](#) – oppimisen tuen välineitä
- [Kokemusmusasiantuntijakoulutuksia](#)

Jäsenyhdistyksiä 11, eri puolilla Suomea, joita mm:

- [Varsinais-Suomen Dysleksia, VSD](#)
- [Datero](#)
- Toimintaa rahoittaa pääasiassa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) ja eri hankkeiden kautta Euroopan sosiaalirahasto (ESR)

Facebook

@erilaistenoppijoidenliitto

Instagram

@erilaistenoppijoidenliitto

Twitter

@Eoliitto

Padlet

Miten oppimisvaikeudet näyttäytyvät työssäsi?

<https://padlet.com/heliturja/miten-oppimisvaikeudet-n-ytt-ytyv-t-ty-ss-si-m8w3l1jxytb45y1e>

Erityiset oppimisvaikeudet ovat yleisiä, joka viides aikuinen kokee niitä työurallaan.

- Suoritus on heikkoa rajatulla alueella suhteessa muihin kognitiivisiin taitoihin.
- Aivotoiminnassa on rakenteellisia ja toiminnallisia eroja suhteessa normaaliin.
- Vaikeuksia tiedon hankkimisessa ja käsittelyssä.
- Liittyy usein työmuistin kapea-alaisuutta ja toiminnanohjauksen puutteita.
- Vaikeuksien päällekkäisyys on yleistä.

Lukivaikeus
n.5-10%

Hahmottamisen
vaikeus
n.4-5%-20%

Matematiikan
erityisvaikeus
n.5-8%

Tarkkaavaisuuden
vaikeus
n.2-4%

Kielellinen
erityisvaikeus
n.7%

Motorinen
erityisvaikeus
n.5%

Tyypillisiä arjen haasteita erityisissä oppimisvaikeuksissa

- Hitaus
- Kuullun ymmärtäminen
- Lukemisen hitaus
- Luetun ymmärtäminen vaikeaa
- Hahmottamisen vaikeuksia
- Häiriöherkkyys
- Kirjoittaessa tulee tahattomia virheitä
- Tekstin tuottaminen voi olla vaikeaa
- Matematiikassa voi olla haasteita
- Vaikeuksia vieraiden kielten oppimisessa

Erityiset oppimisvaikeudet voivat näkyä myös näin

Näyttää siltä, ettei kiinnosta

Ei anna samaa kuvaa osaamisestaan suullisesti ja kirjallisesti

Suhtautuu asioihin hermostuneesti

Ulkopuolisuus

Epäluuloisuus

Vaikeuksia ymmärtää ohjeita

Välttelykäyttäytyminen

Kipu

Stressaantuu ja uupuu helposti

Oppimisvaikeudet pinnan alla

- Stigman pelko
- Epäonnistumisen pelko
- Heikko itsetunto/
itseluottamus
- Heikko minäpystyvyys
- Heikko uuden
oppimisen taito
- Heikot perustaidot
- Ikävät koulukokemukset

- Lukivaikeus
- Hahmottamisen
vaikeus
- ADHD/ADD
- Dyskalkulia
- Kielellinen
eritysvaikeus
- Heikko muistin
kapasiteetti
- Autismikirjo

- **Oppimista voi vaikeuttaa
moni asia:**

- Oppimisvaikeudet
- Stressi
- Elämäntilanne
- Muutokset työtehtävissä
- Mielen terveyden haasteet
- Sairaudet
- Lääkitykset
- Jännittäminen
- Ja moni muu....

MIKSI TUKI ON TÄRKEÄÄ?

ULKOKEHÄLLÄ OLO

Ulkopuolisuuden kokemukset ja henkilövoimakas häpeän tunne

→ kaventaa mahdollisuuksiin osallistua, ja tehdä itselle mielekkäitä valintoja.

Ilman tukea oppimisen haasteet voivat vaikuttaa merkittävästi:

- Työelämässä sijoittumiseen
- Opiskelumenukseen
- Elämänhallintaan
- Mielen hyvinvointiin
- Ihmissuhteisiin

Lukivaikeus

Lukemiskyvyn häiriö ICD-10 F81.0

Kirjoittamiskyvyn häiriö ICD-10 F81.1

- Aivojen kehityksellinen toimintahäiriö tai poikkeama, joka aiheuttaa sen, että lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen on normaalia vaikeampaa.
- Vaikeudet liittyvät aivojen kykyyn käsitellä ja hahmottaa ääniteitä (fonologinen prosessointi).
- Vaikeudet näkyvät teknisessä lukutaidossa, oikein kirjoittamisessa ja luetun ymmärtämisessä.

Kehitykselliset lukivaikeudet

Kehityksen mukana tullut lukivaikeusriski
Biologinen tausta
Neurobiologiset syyt

Hankitut lukivaikeudet

Aikuisena elämäntapahtuman myötä tullut lukivaikeus
Esim. pään alueen vamma tai sairaudet

Hahmottamisen vaikeudet – HAHMOLAN

harjoitukset <https://www.hahku.fi/>

- Hahmotushäiriö ei ole virallinen diagnoosi
- Aivojen poikkeuksellinen tapa käsitellä havaintotietoa
 - Näkyy asioiden välisten suhteiden ymmärtämisessä.
 - Liittyy asioiden tunnistamiseen (hahmottamiseen) eri tilanteissa joihin liittyy etäisyyksien, liikkeen, nopeuden, suunnan tai muotojen havaitsemista.

Katso [videoita](#) hahmotushäiriöistä Hahkun sivulta

Tarkkaavaisuuden vaikeudet

Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö ICD-10 F90.0

OIREKUVA:

Tarkkaavaisuuden vaikeudet, ylivilkkaus ja impulsiivisuus

KÄYTÄNNÖSSÄ:

- Ajatusten harhaileminen
 - Pienetkin häiriötekijät vievät keskittymisen mukanaan
- Ylikeskittyminen
 - Ympäristön ärsykkeet katoavat kokonaan ja ajantaju häviää
- Aloittamisen vaikeutta
- Unohteluja
- Motorista levottomuutta

Miten murtaa ennakkoluuloja ja asenteita?

- Tiedon lisääminen
- Hyväksyminen
- Avoimuus
- Tuen tarjoaminen
- Tasa-arvoinen kohtaaminen

Asiasta puhuminen ja julkisuus olivat keskeisiä tapoja normalisoida koettuja vaikeuksia.

(Korkeamäki, Haarni & Seppälä 2010)

Erilaisen oppijan tukeminen asiakkaana

- Aikuinen, nuori tai lapsi kohdataan kokonaisvaltaisesti yksilöllisiä kokemuksia kunnioittaen.
- Annetaan aikaa ja huomiota mahdollisten oppimisesteiden purkamiselle.
- Ei pidetä ”pitäisi osata” -taitoja itsestäänselvyytenä.
- Mahdollistetaan riittävästi aikaa yhdessä tekemiselle ja ihmettelemiselle.
- -> Antaa asiakkaalle mahdollisuuden käyttää omia vahvuuksia tilanteessa.
- Jos lapsella oppimisen haasteita, voi vanhempikin tarvita aikaa tapaamisessa.

Tasa-arvoinen kohtaaminen

1. Annan täydellisen huomioni

2. Annan fyysistä tilaa

3. Annan aikaa ajatella

4. Laitan omat ennakkoluulot ja asenteet ”nurkkaan”

5. Kuuntelen

6. Kysyn, en oletta

7. Teen visuaalisia asioita puheen tueksi

8. Annan ohjeet suullisena ja kirjallisena

9. En vähättele vaikeuksia tai kokemuksia

10. Tarjoan tietoa oppimisvaikeuksista

A photograph of a forest path with a text overlay. The path is made of dirt and leads through a dense forest of tall, thin trees. The ground is covered with green ferns and other vegetation. The text is white and set against a semi-transparent green background.

**Vaikka polkuni on
erilainen ei se
tarkoita, että
olisin eksynyt.**

Erilaisia oppimistekniikoita ja tuen välineitä työkalupakkiin aikuiselle oma elinikäisen oppimisen eväiksi

Hahmottaminen

Lukeminen ja kirjoittaminen

Keskittyminen

Muisti

Hahmola

www.hahmola.fi

Mitä on hahmottaminen?

MNI, Hahku-hanke, projektipäällikkö Juha Lahti

Nuorten Hahmola

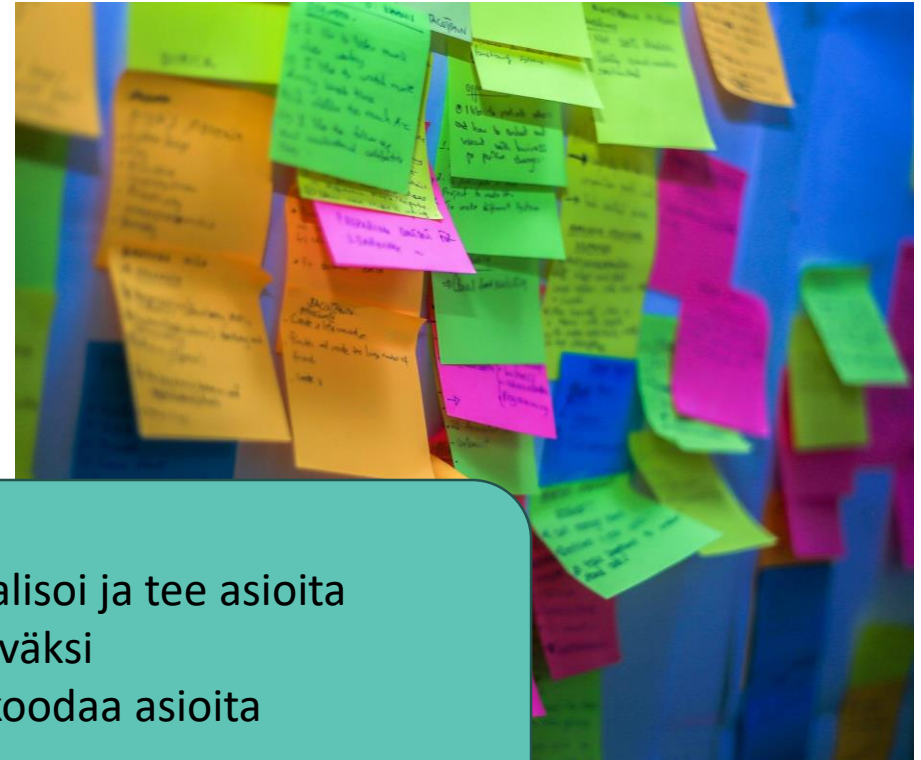
- Liiku ja suunnista
- Löydä ja tunnista

Erilaiset oppimistekniikat ja tuen välineet

Hahmottamisen tukeminen

Työohjeistukset

- Anna ohjeet suullisena ja kirjallisena
- Rakenna ohjeet selkeiksi vaiheiksi (esim. numeroi)
- Esitä vaiheet kuvasarjana
- Videoi ohjeet tai anna siihen mahdollisuus
- Visualisoi työvaiheet kuvioksi, kartaksi tms.

- Visualisoi ja tee asioita näkyväksi
- Värikoodaa asioita

Erilaiset oppimistekniikat
ja tuen välineet

Lukeminen

Tekninen lukeminen

- Lukiviivaimet ja -kalvot auttavat seuraamaan tekstiä
- Office 365 syventävä lukuohjelma
- [Playkauppa tai Appstore](#): Voice Dream, Scanner, Text fairy, Natural read
- Laiteiden sisäänrakennetut lukijat (helppokäyttötoiminnot/käyttöapu)

Luetun ymmärtäminen

- Saavutettavuuskirjasto Celia – kirjasto <https://www.celia.fi/>
- Erilaisten lukustrategioiden käyttäminen

”Tekstien
kuunteleminen on
myös lukemista”

Erilaiset oppimistekniikat ja tuen välineet

Keskittyminen

Motorisen levottomuuden lieventäminen

- Stressipallot, terapiaketjut, hierontasormus
- Piirrä, tee muistiinpanoja
- Istu jumppapallolla, keinussa
- Liikehdi

Ajatusten harhailu

- Tiedosta -> tunnista -> pysäytä!
- Vastamelukuulokkeet

Erilaiset oppimistekniikat ja tuen välineet

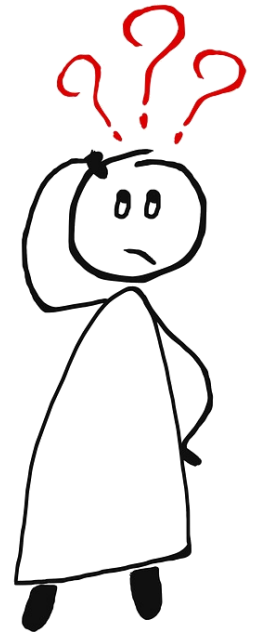
Muistaminen

Muistin tueksi

- Asioiden ryhmittely ja luokittelu
- Merkitysten antaminen
- Mielikuvat ja assosiaatiot
- Kehomuistin hyödyntäminen
- Visuaaliset vihjeet (kuvat, värit)
- Muistilistat ja muistutukset

Huomioi

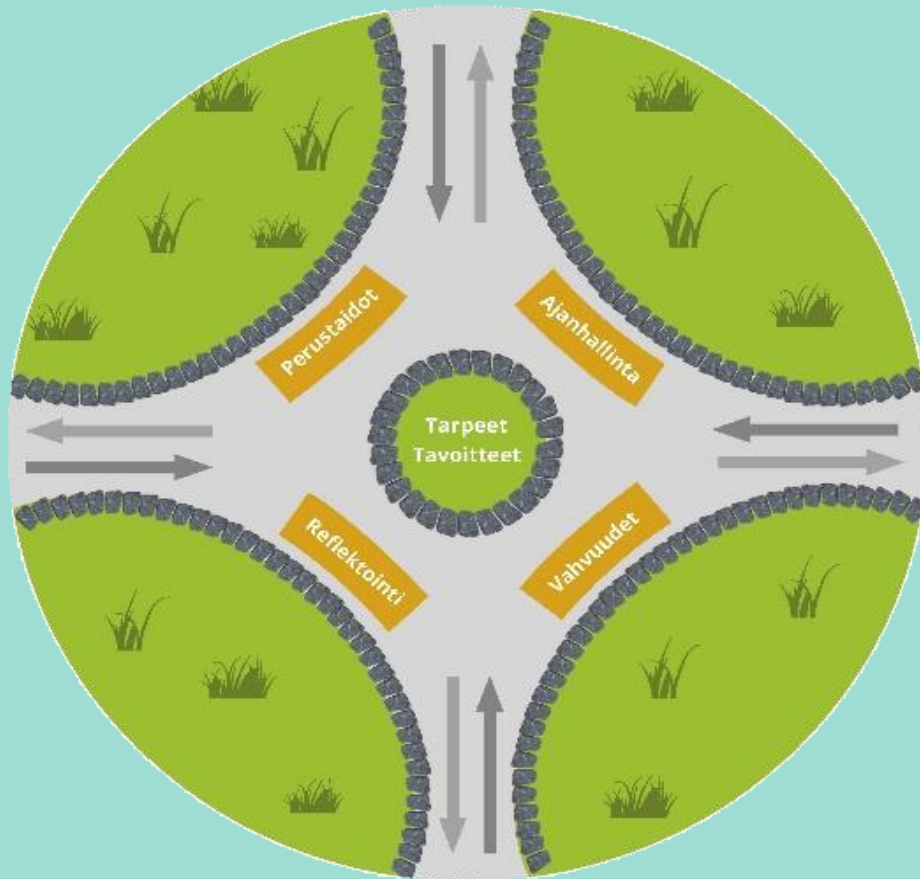
- Työrauhan ja n merkityoppimisympäristö
- Muistin kapasiteetti (työmuistin rajallisuus)

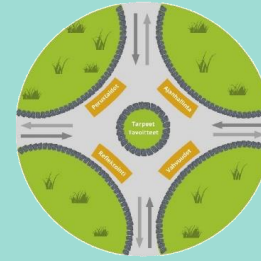
**Vaikka polkuni on
erilainen ei se
tarkoita, että
olisin eksynyt.**

Yksilöllinen ohjaus ja oppimisympäristö aikuisille

- Yksilöllistä
- Vapaaehtoista
- Tarpeisiin ja tavoitteisiin perustuvaa kokonaisvaltaista ja konkreettista tukea
- Oppimisvaikeudet huomioivaa

Yksilöllinen ohjaus ja oppimisympäristö

- **Oppimisen olohuone** on asiakkaille maksuton, sitoumukseton ja ohjauksen/opetuksen ammattilaisten tarjoama mahdollisuus parantaa omaa itseluottamusta osaamiseensa ja uuden oppimisen taitoja.
- **Oppimisen olohuoneessa** aikuinen saa:
 - käsitellä omaa oppimistaan kokonaisvaltaisesti.
 - purkaa oppimisesteitä.
 - keskustella oppimiskokemuksistaan.
 - oppia hyödyntämään omia vahvuuksiaan oppimisessa.
 - kehittää perustaitojaan lukemisessa ja kirjoittamisessa, matematiikassa, digi- sekä opiskelutaidoissa.
 - tukea nivelvaiheiden yli.

Oppimisvaikeudet työelämässä voivat aiheuttaa

- vaikeuksia omaksua uusia asioita ja suoriutua muuttuvista työtehtävistä.
- puutteita osaamisessa: työsuorituksen heikkeneminen.

Yrityksissä tehdyn kartoituksen mukaan yli 60 %:lla työntekijöistä päivittäin lukemista, kirjoittamista, tietoteknisten laitteiden/ohjelmien käyttämistä ja keskittymistä vaativia tehtäviä (Oppi-Va 2017-18)

- riskejä työturvallisuudessa: onnettomuuksien ja sairauslomien lisääntyminen.
- (työ)hyvinvoinnin heikkenemistä: uupuminen ja muita psykososiaalisia ja terveydellisiä ongelmia.
- työpaikan menettämisen/syrjäytymisen työelämästä.

Tuen antamisessa / palveluissa on tärkeää

1) OPPIMISVAIKEUDEN TUNNISTAMINEN

- tarvittaessa testaus -> mahdollisuus kohdentaa tuki oikein

2) YKSILÖLLINEN, KOKONAISVALTAINEN KOHTAAMINEN

- vahvuuksien ja luontaisten oppimistapojen selvittäminen, itsetunnon vahvistaminen,
- uusien oppimis-/ työskentelytapojen kokeileminen ja harjoittelu

3) OHJAUS OPPIMISEN DIGITAALISTEN APUVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖN

- Esim. sanelu ja teksti puheeksi –sovellukset, käännössovellukset, lukemista ja oikeinkirjoittamista tukevat ohjelmat ja sovellukset, muistin ja ajanhallinnan apuvälineet

4) TARVITTAESSA OHJAUS NEUROPSYKOLOGISEEN KUNTOUTUKSEEN

Oppimisen olohuone on vaikuttanut asiakkaisiin

- Lisääntynyt itsetuntemus ja itseluottamus
- Aktivoituminen eri elämän alueilla
- Perustaitojen kehittyminen
- Lisääntynyt hyvinvointi
- Lisääntynyt työ- ja toimintakyky
- Uusia konkreettisia keinoja ja toimintatapoja ylläpitää uuden oppimisen taitoja ja jatkuvaa oppimista
- Uudelleen motivoitumista
- Tehtävien loppuun saattamista ja valmistumisia
- Uusien koulutuksien ja työurien aloituksia

Lähde: Taitotuunaajat ESR-hanke ja Elinikäisen oppimisen keskus ESR-hanke, Kuopion Oppimisen olohuone

Yhteistyössä Kuntoutussäätiön
kanssa työstettyjä materiaaleja:

Infograafit - Kuntoutussäätiö
(kuntoutussaatio.fi)

Kuntoutussäätiö

Heli Turja, verkostokoordinaattori

Opas: OPPIMISEN OLOHUONE - tukea aikuisen oppimiseen – Erialaisten oppijoiden liitto ry (eoliitto.fi)

Käytetyt lähteet ja lisää tietoa

www.eoliitto.fi
www.oppimivaikeus.fi
www.hahku.fi
www.nmi.fi

LISÄÄ TIETOA AIKUISTEN OPPIMISVAIKEUKSISTA

- Korkeamäki, Haarni & Seppälä 2010. Aikuisten oppimisvaikeuksien ja tarkkaavuushäiriöiden diagnosointi sosiaalisena toimintana. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2010: 47 109–122
- Korkeamäki, J. 2010. Aikuisten oppimisvaikeudet näkökulmia selviytymiseen. https://kuntoutussaatio.fi/files/392/Aikuisten_oppimisvaikeudet_Nakokulmia_selviytymiseen.pdf
- Paananen, S. 2006. Dysleksia, identiteetti ja biografinen oppiminen. Väitöskirja. Lapin yliopisto.
- <https://oppimivaikeus.fi/materiaalit/kirjallisuutta-aikuisten-oppimisvaikeuksista/>

LUKIVAIKEUDEN TUNNISTUSLISTA (PIKALUKITESTI)

<https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2019/02/Lukivaikeuden-tunnistuslista.pdf>

Oppimisen olohuone-tukea aikuisen oppimiseen. 2019. Taitotuunaajat ESR-hanke. Erilaisten oppijoiden liitto.

<https://www.eoliitto.fi/wp-content/uploads/2020/02/Taitto.31.1.pdf>

Lähteitä ja lisää tietoa

- **Korkeamäki, J. 2010.** Aikuisten oppimisvaikeudet. Näkökulmia selviytymiseen. Kuntoutussäätiön tutkimuksia 83/2010.
- **Korkeamäki, J. 2019.** Lukivaikeus aikuisuudessa ja tuen muodot. Teoksessa Takala ja Kairaluoma (toim.). Lukivaikeudesta lukitukseen.
- **Korkeamäki, J. & Korkiala, T. 2016.** Miten tukea työkykyä ja oppimista työuran alussa? Työpoliittinen aikakauskirja 1/2016.
- **Keltinkangas-Järvinen ja Mullola 2014.** Maailman paras koulu?
- **Peavy, R.V. 2006.** Sosiodynaamisen ohjauksen opas.
- **Räty, K. 2016.** Erityinen tuki elinikäisen oppimisen mahdollistajana ammatillisessa aikuiskoulutuksessa. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

www.eoliitto.fi/oppimisen-apuvaineet
www.learningscientists.org/
www.studentti.fi/opiskelutekniikat
www.opiskelukoulu.fi
www.yle.fi/aihe/oppiminen/oppimistaidot
www.opiskelutaidot.fi/

- **Erilaisten oppijoiden liiton Youtube -kanavalla** videoita erilaisista oppimisen apuvälineistä
- **Joensuun seudun erilaiset oppijat ry:n Youtube -kanavalla** videoita erilaisista oppimisen apuvälineistä
- **[OPPIMISEN APUVÄLINEKESKUS - tuen välineitä oppimiseen – Erilaisten oppijoiden liitto ry \(eoliitto.fi\)](http://www.eoliitto.fi/oppimisen-apuvaineet)**
- **[Oppimisen olohuone -tukea aikuisten perustaitoihin \(eoliitto.fi\)](http://www.eoliitto.fi/oppimisen-olohuone-tukea-aikuisten-perustaitoihin)**

Kiitos!

Yhteystiedot:

Heli Turja, verkostokoordinaattori

heli.turja@eoliitto.fi

P. 050 453 4299